

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства

Кафедра української мови

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
Сергій ОКОВИТИЙ

„19” _____ 2024 р.

ПОГОДЖЕНО
В.о. проректора з
науково-педагогічної роботи
Наталія ГУК

„18” _____ 2024 р.

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Спеціальність – 014 Середня освіта («Українська мова та література»)

Вчена рада факультету української й
іноземної філології та мистецтвознавства
Протокол № 7 від 16.01.2024 р.
В. о. декана факультету української й
іноземної філології та мистецтвознавства
Ірина ПОПОВА

„___” _____ 2024 р.

ДНІПРО
2024

1. Загальна частина

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену охоплює теми фундаментальних дисциплін з сучасної української літературної мови, історії української літератури, педагогіки, психології, методики викладання української мови та методики викладання української літератури, які забезпечують базовий рівень професійних знань бакалавра.

Бакалавр повинен **знати**:

- сучасні філологічні та дидактичні засади навчання української мови та літератури;
- основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різномірневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у контексті, мовний дискурс художньої літератури та сучасної мови;
- державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови та літератури для різних закладів освіти та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності;
- фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства;
- елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній сфері та методи їхньої реалізації;
- твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою і культурою, місце в літературному процесі, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів.

Бакалавр повинен **вміти**:

- організувати навчальний процес в освітніх закладах (роботу в команді), реалізувати професійно-практичні засади навчання української мови та літератури, керувати пізнавальною діяльністю учнів;
- вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень;
- застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (компетентнісний, особистісно орієнтований, комунікативно-діяльнісний) до викладання української мови та літератури на підставі українського й міжнародного досвіду, ефективні методи, прийоми, засоби та освітні технології навчання;
- здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови та літератури, аналізувати особливості сприйняття і засвоєння учнями навчальної інформації з метою корекції і оптимізації навчального процесу;
- використовувати передовий педагогічний досвід і досягнення сучасної науки в галузі теорії і історії української мови та літератури в освітніх закладах, практиці навчання української мови та літератури;
- вільно, ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань та під час викладання дисципліни в загальноосвітніх закладах;
- демонструвати сформовану мовну, мовленнєву, комунікативну компетенції в процесі реалізації мети спілкування, володіти засобами мовної поведінки, стратегіями, тактиками в різних життєвих і спроектованих комунікативних ситуаціях;
- використовувати когнітивно-дискурсивні вміння і навички, спрямовані на сприйняття і породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку мовлення школярів у процесі висловлення та підготовки творчих робіт;

- аналізувати основні періоди розвитку української літератури від давнини до сучасності, уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, морально-етичних цінностей та орієнтирів;
- критично осмислювати нові художні тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння і навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу;
- здійснювати лінгвістичний та літературознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів, використовувати різні методики аналізу тексту;
- особистою мовною культурою, ерудицією, повагою та любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України;
- забезпечувати міжпредметні зв'язки та інтегроване навчання під час викладання української мови та літератури в школі;
- упроваджувати інноваційні педагогічні технології з урахуванням особливостей підготовки учнів з навчальної дисципліни, проектувати, узагальнювати й прилюдно захищати результати діяльності з актуальної проблеми, застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності;
- розробляти структуру освітньої дисципліни, створювати й використовувати сучасне навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять;
- створювати психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (учнями, учителями, батьками), дотримуватися етичних норм у професійній діяльності та впроваджувати їх в освітній простір.

Оцінка знань здійснюється на основі комплексних тестових завдань.

До програми комплексного кваліфікаційного екзамену ввійшли теми та питання за такими дисциплінами:

1. Сучасна українська літературна мова.
2. Історія української літератури.
3. Педагогіка.
4. Психологія.
5. Методика викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах..
6. Методика викладання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах.

2. Зміст розділів

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

1.1. Лексика, фразеологія і лексикографія

Тема 1. Сучасна українська мова як об'єкт наукового вивчення. Українська літературна мова як унормована й опрацьована форма загальнонаціональної мови; її писемна й усна форми. Літературна мова і діалекти.

Тема 2. Формування української літературної мови на основі середньо-наддніпрянських говорів. Народно-розмовна основа мови творів І. Котляревського.

Тема 3. Роль Т. Шевченка у створенні лексичних, фонетичних і граматичних (морфологічних, синтаксичних) норм української літературної мови.

Тема 4. Слово як лексична одиниця. Лексикологія як лінгвістична дисципліна, її відношення до лексикографії, семасіології та етимології. Слово і поняття.

Тема 5. Слово в лексичній системі сучасної української мови. Основні властивості слова як значущої одиниці мови. Типи лексичних значень слів. Лексичне значення окремого слова. Однозначні слова, слова-терміни, багатозначні слова. Розвиток лексичного значення слова. Семасіологія як наука про семантичну структуру слова.

Тема 6. Синоніми в сучасній українській мові. Перифрази (парафрази) й евфемізми як

види синонімів. Синонімічні ряди. Джерела синонімії. Синоніміка в граматиці.

Тема 7. Поняття омонімії. Основні типи омонімів: лексичні, морфологічні, словотворчі, синтаксичні. Походження омонімів. Міжмовні омоніми. Стилїстична функція омонімів; каламбури і каламбурні рими.

Тема 8. Пароніми в сучасній українській мові. Поняття паронімії. Використання слів-паронімів.

Тема 9. Антоніми в сучасній українській мові. Поняття антонімів. Словникові і текстуальні антоніми. Стилїстичне використання антонімів.

Тема 10. Склад української лексики з погляду її походження. Різні шари української лексики щодо її походження та їх історична зумовленість. Спільнослов'янська і спільносхіднослов'янська лексика, специфічно українські слова, старослов'янська та іншомовна лексика. Потреба боротьби із зайвими іншомовними елементами. Інтернаціоналізми та їхні ознаки.

Тема 11. Стилїстичні шари лексики. Лексика загальнонавжівана і специфічна: побутова, виробничо-професійна, науково-термінологічна, ділова. Емоційна лексика в сучасній українській літературній мові. Негативне й позитивне забарвлення слів. Слова поетичної та дитячої мови.

Тема 12. Склад української лексики з погляду її вживання. Лексика загальнонародного вживання. Лексика, у своєму вживанні обмежена територією (діалектизми), соціальним середовищем (професіоналізми, арготизми).

Тема 13. Лексика сучасної української мови з погляду її активного і пасивного складу. Неологізми і застарілі слова. Історизми, різні види архаїзмів як шари пасивного складу. Розширення і збагачення словникового складу у зв'язку зі змінами в житті народу. Принцип лексикологічного і семасіологічного аналізу слова.

Тема 14. Поняття «фразеологізм» і «фразеологія». Типи фразеологізмів, їх джерела. Етимологія деяких фразеологізмів. Синоніміка фразеологізмів та слів. Використовування фразеологізмів у різних стилях літературної мови. Функція фразеологізмів у художньому стилі. Шляхи та засоби поповнення сучасної української лексики і фразеології у зв'язку з економічним, політичним і культурним розвитком країни.

Тема 15. Лексикографія та її завдання. Енциклопедичні й філологічні словники. Типи лінгвістичних словників. Відомості про лексикографічну роботу в Україні. Аналіз словників. Тлумачні словники. Термінологічні двомовні словники. Словник української мови; Етимологічний словник української мови; розгляд словників мови окремих письменників (Т. Шевченка, І. Котляревського та ін.). Аналіз фразеологічних словників. Лексикографічна робота в Україні сьогодні.

1.2. Фонетика і фонологія

Тема 16. Фонетика та її предмет. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні; фонемні сучасної української мови та їх класифікація. Артикуляційна та акустична характеристика українських голосних фонем української літературної мови.

Тема 16. Приголосні фонемні сучасної української літературної мови та їх класифікація. Артикуляційна й акустична характеристика українських приголосних фонем у їх головних виявах. Варіанти приголосних фонем сучасної української літературної мови. Подовжені приголосні в сучасній українській літературній мові.

Тема 17. Науково-лінгвістична транскрипція українських текстів. Завдання науково-лінгвістичної транскрипції та її типи: фонематична (фонологічна), фонетична транскрипції.

Тема 18. Зміни звукового складу слів у мовному потоці. Явища асиміляції, дисиміляції, спрощення в групах приголосних. Поділ асиміляції на типи: за напрямом, за обсягом, за характером змін в артикуляції приголосних. Дисиміляція приголосних та її поділ за напрямом і за характером змін в артикуляції приголосних. Спрощення груп приголосних у сучасній українській літературній мові.

Тема 19. Чергування фонем у сучасній українській літературній мові, відмінність чергування фонем від комбінаторних і позиційних звукозмін у мовному потоці (чергування варіантів).

Тема 20. Сучасний український правопис.

1.3. Морфеміка і словотвір

Тема 21. Словотвір як учення про структуру слів і закони їх утворення. Місце словотвору в системі науки про мову. Словотвірна будова слова.

Тема 22. Поняття морфеми та її звукові варіанти. Структурні типи основ: непохідна (коренева) і похідна; зв'язана основа. Зміни в структурі слова. Спрощення. Перерозклад. Ускладнення. Основні способи творення слів: афіксальні, лексико-синтаксичний, морфолого-синтаксичний, складно-скорочення (абревіація). Принципи словотвірного аналізу слова.

1.4. Морфологія

Тема 23. Морфологія як учення про граматичні форми слова і граматичні категорії. Лексичне і граматичне значення слова. Способи вираження граматичних значень в українській мові. Граматична форма і граматична категорія.

Тема 24. Частини мови в українській мові. Питання про частини мови та їх класифікацію в мовознавчій літературі. Принципи виділення частин мови. Слова самостійні і службові. Питання про безособово-предикативні слова (слова «категорії стану») та модальні слова в сучасних класифікаційних схемах.

Тема 25. Іменник. Визначення іменника як частини мови, його граматичні категорії та синтаксична роль. Семантичні групи іменників та їх граматичні особливості.

Тема 26. Категорія роду. Поділ іменників за родами. Зв'язок граматичної категорії роду з поняттям про істоти і неживі предмети. Відсутність категорії роду у множинних іменників. Граматичний рід абревіатур, іменників іншомовного походження та окремих власних назв. Іменники так званого спільного роду. Подвійні форми іменників одного роду. Читання в граматичному роді іменників.

Тема 27. Категорія числа. Значення категорії числа. Іменники, що мають тільки форми однини або тільки множини. Залишки форм двоїни (у значенні множини) в сучасній українській мові та народних говорах. Роль наголосу у вираженні категорії числа.

Тема 28. Категорія відмінка. Значення категорії відмінка. Система відмінків у сучасній українській мові. Основні значення відмінків. Способи вираження значень відмінка, роду і числа в іменниках, що не мають форм словозміни.

Тема 29. Відмінювання іменників. Поділ на відміни та групи. Формування сучасних відмін іменника. Система парадигм в однині і множині. Зауваження до окремих відмінкових форм іменників. Іменники, які в сучасній українській мові перебувають поза чотирма відмінами. Особливості відмінювання українських і неукраїнських власних назв (прізвищ, топонімів). Відмінювані і невідмінювані абревіатури.

Тема 30. Прикметник. Формування прикметника як частини мови. Визначення прикметника. Морфологічні особливості й синтаксична роль. Граматична залежність категорії роду, числа і відмінка прикметників.

Тема 31. Групи прикметників за значенням. Прикметники якісні і відносні. Якісні прикметники. Категорія співвідносної міри якості предмета, ступені порівняння якісних прикметників.

Тема 32. Відносні прикметники. Внутрішня класифікація відносних прикметників: власне відносні, присвійні і порядкові.

Тема 33. Перехід прикметників з однієї семантичної групи в іншу. Перехід відносних і присвійно-відносних прикметників у якісні.

Тема 34. Відмінювання прикметників. Залишки нечленних та нестягнених членних форм прикметників у сучасній українській мові, сфера їх уживання. Тверда і м'яка групи відмінювання.

Тема 35. Числівник. Формування числівника як частини мови. Питання про місце числівників у системі частин мови. Визначення числівника.

Тема 36. Поділ числівників за значенням. Означено-кількісні і неозначено-кількісні числівники. Групи означено-кількісних числівників. Поділ числівників за будовою. Числівники прості, складні і складені. Морфологічні особливості числівників. Відмінювання числівників різних груп. Синтаксичні особливості числівників.

Тема 37. Займенник. Формування займенника як частини мови. Місце займенника в системі частин мови. Визначення займенника. Особливості граматичних категорій займенника. Відсутність категорій роду і числа в окремих групах займенників. Нерозчленованість основи та флексії. Суплетивні форми займенників.

Тема 38. Поділ займенників за значенням. Групи займенників, займенники співвідносні з іншими частинами мови. Відмінювання займенників. Короткі історичні пояснення про утворення окремих форм займенників.

Тема 39. Дієслово. Визначення дієслова. Основні граматичні категорії і форми дієслова. Синтаксична роль дієвідмінюваних і недієвідмінюваних дієслівних форм. Інфінітив.

Тема 40. Категорія часу, значення та вживання форм теперішнього, минулого, давноминулого й майбутнього часів в українській мові. Утворення форм теперішнього, минулого й майбутнього часів.

Тема 41. Категорія особи. Значення й граматичні способи вираження категорії особи. Зауваження до окремих особових форм. Безособові дієслова.

Тема 42. Категорія способу. Значення та вживання дійсного, умовного та наказового способів. Утворення форм умовного й наказового способів.

Тема 43. Категорія виду. Способи творення видових форм. Видові пари дієслів. Одновидові дієслова.

Тема 44. Категорія перехідності /неперехідності. Зворотні дієслова в українській мові.

Тема 45. Категорія стану. Значення категорії стану. Форми активного і пасивного станів дієслів української мови та їх утворення.

Тема 46. Типи дієвідмінювання. Дієслова 1 та 2 дієвідмін. Атематичні дієслова. Розрізнення дієвідмін за морфологічними ознаками інфінітива. Структурні класи дієслів. Утворення дієслівних форм від основи теперішнього часу та від основи інфінітива.

Тема 47. Дієприкметник. Різні погляди на дієприкметник. Формування дієприкметника. Дієприкметник як атрибутивна форма дієслова. Морфологічні особливості і синтаксична роль дієприкметника. Активні і пасиви дієприкметники та їх утворення. Безособові форми дієприкметникового походження на -но, -то та їх синтаксична роль.

Тема 48. Дієприслівник як вербальна форма дієслова. Синтаксична роль дієприслівника. Творення дієприслівників.

Тема 49. Прислівник. Визначення прислівника. Лексичне значення, морфологічні особливості і синтаксична роль. Групи прислівників за значенням. Групи прислівників за походженням. Прислівники мотивовані і немотивовані. Ступені порівняння прислівників. Емоційно забарвлені прислівники. Наголос у прислівниках.

Тема 50. Частка. Визначення частки, функція часток у мові. Групи часток за функціями. Формотворчі й словотворчі частки. Місце часток у реченні.

Тема 51. Прийменник. Визначення прийменника. Будова прийменників. Утворення прийменників від інших частин мови. Значення і вживання прийменників. Основні значення, що їх виражають прийменникові конструкції. Синонімічні прийменникові конструкції.

Тема 52. Сполучник. Визначення сполучника. Поділ сполучників за походженням і будовою. Сполучники підрядності і сурядності. Сполучники і сполучні слова.

Тема 53. Вигук. Визначення вигуку. Групи вигуків за значенням, вживанням. Групи вигуків за походженням. Перехід самостійних слів і словосполучень у вигуки. Звуконаслідувальні слова.

Тема 54. Перехідні явища в системі частин мови, чинники, що зумовлюють процес переходу в системі частин мови. Явища субстантивації, ад'єктивації, прономіналізації, вербалізації, адвербіалізації.

1.5. Синтаксис

Тема 55. Предмет синтаксису. Словосполучення і речення як синтаксичні одиниці. Розділи синтаксису.

Тема 56. Словосполучення як синтаксична одиниця. Змістові та структурні ознаки словосполучення. Словосполучення і речення. Питання про відношення фразеологічних, сурядних і предикативних сполучень до словосполучення.

Тема 57. Синтаксичні зв'язки в словосполученні; узгодження, керування, прилягання, кореляція та їх різновиди.

Тема 58. Речення як основна синтаксична одиниця. Комунікативна функція речення. Ознаки речення. Речення і судження.

Тема 59. Типи речень у сучасній українській мові. Типи речень за метою висловлювання (за функцією): розповідні, питальні та спонукальні. Речення стверджувальні та заперечні. Змістові, структурні та інноваційні їх особливості. Окличні речення як засіб вираження експресії.

Тема 60. Типи речень за будовою: а) двоскладні та односкладні; б) непоширені й поширені; в) прості й складні.

Тема 61. Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Підмет простий і складений. Способи їх вираження. Типи присудків: простий, складний, складений. Способи їх вираження. Особливості узгодження присудка з підметом.

Тема 62. Односкладні речення. Огляд розробки питання про односкладні речення. Типи односкладних речень. Означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові речення. Безособові речення. Інфінітивні речення. Номінативні речення. Вокативні речення.

Тема 63. Питання про слова-речення та їх різновиди.

Тема 64. Структура поширеного речення. Другорядні члени речення в двоскладному й односкладному реченні. Короткі відомості з історії вивчення другорядних членів речення. Принципи класифікації другорядних членів речення. Група підмета і присудка.

Тема 65. Другорядні члени речення та способи їх вираження. Означення. Узгоджені й неузгоджені означення. Вираження означень словосполученнями. Прикладка. Види прикладок і способи їх вираження.

Тема 66. Додаток. Прямий і непрямий додаток. Придієслівні й приіменні додатки. Додатки, виражені словосполученнями та інфінітивом.

Тема 67. Обставини. Типи обставин за значенням та способом їх вираження різними частинами мови та словосполученнями.

Тема 68. Порядок слів і актуальне членування речення.

Тема 69. Повні і неповні речення. Типи неповних речень. Функції неповних речень у монологічному і діалогічному мовленні.

Тема 70. Речення з однорідними головними та другорядними членами. Способи вираження однорідності. Речення з однорідними присудками. Узгодження присудка з однорідними підметами. Уживання узагальнювальних слів при однорідних членах речення.

Тема 71. Речення з відокремленими членами. Відокремлені другорядні члени речення. Дієприкметниковий і дієприслівниковий звороти. Питання про відокремлення додатків. Уточнення як постійно відокремлений член речення.

Тема 72. Речення зі вставними словами. Типи вставних слів за значенням. Морфологічне вираження вставних слів. Вставні словосполучення. Питання про вставлені конструкції.

Тема 73. Звертання. Функції звертання в реченні. Форма його вираження та вживання.

Тема 74. Складне речення. Єдність і цілісність змісту та будови складного речення. Різноманітність структурних типів складних речень. Сурядність і підрядність у складному

реченні. Перехідні випадки між сурядністю та підрядністю. Безсполучниковий зв'язок частин складного речення. Способи вираження відношень між частинами складного речення.

Тема 75. Складносурядне речення. Змістовні та структурні особливості цих речень. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Приєднувальне вживання сурядних сполучників.

Тема 76. Складнопідрядне речення. Головне і підрядне речення, їх єдність. Граматичні засоби. Складнопідрядні прислівні і детермінантні речення. Типи підрядних речень. Складнопідрядні речення з однорідною й неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю.

Тема 77. Безсполучникове складне речення. Контаміновані багатокomпонентні складні речення.

Тема 78. Синтаксичні особливості тексту. Взаємозв'язаність окремих речень у зв'язному тексті, створювані ними текстові єдності. Період.

Тема 79. Пряма і непряма мова. Відмінність прямої мови від непрямої. Невласне пряма мова та синтаксичні способи її вираження.

Тема 80. Основи сучасної української пунктуації. Пунктуація і синтаксична будова української мови. Пунктуація та інтонація. Розділові знаки. Огляд уживання розділових знаків у простому і складному реченнях.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2.1. Давня українська література

Тема 1. Святе письмо.

Тема 2. Літописання («Повість врем'яних літ»).

Тема 3. «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона. «Повчання» Володимира Мономаха як взірець дидактичного красномовства.

Тема 4. «Слово о полку Ігоревім» (редакції твору, джерельна база, художня своєрідність, історія відкриття та видання тексту твору, дослідження пам'ятки, тема, ідея, жанрова специфіка, своєрідність композиції й образної системи).

Тема 5. Література XVI – першої половини XVII ст. Полемічно-публіцистична література. Творчість М. Смотрицького.

Тема 6. Творчість Івана Вишенського («Послання до єпископів») у контексті раннього бароко (кінець XVI – 20-ті роки XVII ст.).

Тема 7. Українська література XVIII ст.: літописи Г. Граб'янки, С. Величка, «Літопис Самовидця».

Тема 8. Біографія і загальна характеристика творчості Г. Сковороди. Збірка «Сад божественних пісень», збірка «Басні Харківські».

2.2. Українська література I половини XIX століття

Тема 9. «Енеїда» І. Котляревського та традиції бурлеску в новій українській літературі.

Тема 10. Література «сентиментальної провінції»: сентименталізм та просвітницький реалізм (І. Котляревський «Наталка Полтавка», Г. Квітка-Основ'яненко «Маруся»).

Тема 11. Україноцентрична проза М. Гоголя: преромантичні координати (повість «Тарас Бульба»).

Тема 12. Романтизм в українській літературі I пол. XIX ст., школи, ідейно-тематичні течії українського романтизму, поезія романтизму 30-50 років XIX ст. (Є. Гребінка «Човен», В. Забіла «Не щечечи, соловейко», «Гуде вітер вельми в полі»). Розвиток жанру балади («Причинна», «Тополя» Т. Шевченка).

Тема 13. (Романтичний) історизм у прозі та драматургії (роман «Чорна рада» П. Куліша, п'єса «Сава Чалий» М. Костомарова).

Тема 14. Шкільне шевченкознавство (основні віхи життя, періоди творчості, хронологія та інші особливості вивчення творчості митця в школі): «Кобзар» 1840 року; поеми «Гайдамаки», «Наймичка», «Катерина», «Великий льох», «Сон», «Кавказ», послання «І мертвим, і живим, і ненарожденним...», «Заповіт», цикл «В казематі», повість «Художник».

Тема 15. Проза Марка Вовчка в українському літературному дискурсі I пол. XIX ст. («Народні оповідання», повість «Інститутка»).

2.3. Українська література II половини XIX століття

Тема 16. Розвиток українського реалізму в літературі II пол. XIX ст. Творчість І. Нечуя-Левицького (повісті «Кайдашева сім'я», «Микола Джеря»):

Тема 17. Реалістично-психологічна проза Панаса Мирного (роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»).

Тема 18. Тематичні обрії поезії П. Грабовського («Надія», цикл «До Н.К.С.», «Україна приснилась мені», «До Б. С-го»).

Тема 19. Розвиток українського театру корифеїв. Традиції та новаторство драматургії М. Кропивницького («Доки сонце зійде, роза очі виїсть», «Дай серцю волю, заведе в неволю»), М. Старицького («Не судилось», «За двома зайцями», «Талан»), І. Карпенка-Карого («Хазяїн», «Сто тисяч», «Мартин Боруля»).

Тема 20. Поезія І. Франка: життєпис, ідейно-тематичний зміст збірки «З вершин і низин» («Гімн», цикл «Веснянки»); образ ліричного героя поезій збірки «Зів'яле листя». Філософська поема «Мойсей».

2.4. Українська література кінця XIX - початку XX століття

Тема 21. Загальна характеристика модернізму; діяльність «Молодої музи»; «маніфест модернізму» М. Вороного.

Тема 22. Драматургія та лірика Лесі Українки. Драми «Орґія», «Кассандра», «Камінний господар», «Лісова пісня», «Бояриня»; збірка «На крилах пісень»; концепція новоромантизму.

Тема 23. Символізм поезії О. Олеся («З журбою радість обнялась», «Чари ночі», «Айстри», «О слово рідне! Орле скутий!», «Для всіх ти мертва і смішна...»).

Тема 24. Специфіка прози М. Коцюбинського (імпресіонізм, пленерність зображення, композиція творів, психологізм, ліризація оповіді («Persona grata», «Подарунок на іменини», «Що записано в книгу життя», «Intermezzo», «Цвіт яблуні»; мотиви й образи повісті «Тіні забутих предків»).

Тема 25. Сильові особливості прози В. Стефаника (своєрідність композиції, проблематика, експресіоністичні прийоми в новелах «Новина», «Камінний хрест», «Виводили з села», «Стратився», «Марія»).

Тема 26. Своєрідність прози О. Кобилянської («Меланхолійний вальс», «Impromptu phantasie», «Юда», «Царівна», «Земля», «Природа»).

Тема 27. Особливості малої прози О. Маковея (поєднання експресіонізму й імпресіонізму у збірці «Кроваве поле», сатирична мала проза О. Маковея).

Тема 28. Засоби психологізму в прозі М. Яцківа («Гермес Праксителя»), С. Васильченка («Божевненна Галя», «Басурмен»).

2.5. Українська література XX століття

Тема 29. Творчість В. Винниченка: оповідання «Федько-халамидник», «Кумедія з Костем»; драма «Чорна Пантера і Білий Медвідь»: модерністичні засади, образ нової жінки.

Тема 30. Творчість П. Тичини (збірка «Сонячні кларнети», «Замість сонетів і октав», поема «Золотий гомін», поезія «Я утверждаюсь»).

Тема 31. Естетичні засади творчості неокласиків (поезії М. Зерова «Kosmos», концепція Києва в поезії «Київ навесні ввечері»). Творчість М. Рильського: неоромантичні й

неокласицистичні риси (пейзажна лірика 20-х років: «На білу гречку впали роси...», «Яблука доспіли...», «Вже червоніють помідори...»).

Тема 32. Літературна боротьба 20-х років ХХ ст.: літературні організації, їх програми й художня діяльність; літературна дискусія 1925-1926 рр., роль М. Хвильового в її розгорненні; мотив матеревбивства в новелах М. Хвильового «Я (романтика)», «Мати».

Тема 33. Творчість митців угруповання «Ланка-Марс»: В. Підмогильного (роман «Місто», «Добрий бог»); Г. Косинки: імпресіоністичні елементи, мотив дисгармонії світу («На “золотих богів”»), Є. Плужника (поезії «Впало-ставай до стінки», «Вже одспівали по дорогах гарби»).

Тема 34. Драматургія 1920-1930-х років («Мина Мазайло» М. Куліша).

Тема 35. Модерністські й авангардистські течії 1920-30-х років в українській поезії. Український футуризм: ідейно-естетичні засади. Творчість Михайля Семенка в контексті футуризму (маніфести, поезомалярство, образ міста). Поезія Б-І. Антонича (міфопоетизм поезій «Зелена Євангелія» та «Різдво»).

Тема 36. Юрій Яновський: риси активного романтизму; одеський кінороман «Майстер корабля».

Тема 37. Кіноповість «Зачарована Десна» О. Довженка: художні особливості.

Тема 38. Творчість Остапа Вишні; жанрові особливості «Мисливських усмішок»; образ митця у творах («Моя автобіографія»).

Тема 39. Поезія 1950-60 років: творчість А. Малишка («Не будуй, мій віку, тюрем за ґратами», «Реквієм», «Я з тих країв, де в сині оболоні...», «Привіт тобі, обухівська дорого...»; поезія Д. Павличка («У дитячому серці жила Україна», «Сковорода», «Ти зрікся мови рідної...», «Коли умер кривавий Торквемада»).

Тема 40. Специфіка прози кінця 1940 – 1960 років; роман «Собор» Олеся Гончара й полеміка навколо нього («Лист творчої молоді м. Дніпропетровська»).

Тема 41. Концепція світу в поезії шістдесятників (поезії «Можна», «Люди – прекрасні», «Світ який – мереживо казкове», «Ти знаєш, що ти – людина...», «Дід умер», «Україні», «Матері», «Скільки б не судилося страждати», «Лебеді материнства», «Казка про Дурила» В. Симоненка, «Сама собою річка ця тече», «Ластівка біля вікна», «Привіт тобі, ріко моєї долі», «Останній міст проплив у даліні» («Український прелюд»), «Київ», «Ні! Цей народ із крові і землі» М. Вінграновського; поезія Ліни Костенко «Осінній день...», «Очима ти сказав мені: люблю...», «Умирають майстри», «Світлий сонет», «Пастораль ХХ ст.», «Мій перший вірш, написаний в окопі...»; образ Марусі Чурай в однойменному віршованому романі Л. Костенко; «Балада про соняшник», «Не будьте самовбивцями», «Протуберанці серця», «Сонячний етюд» І. Драча.

Тема 42. Проза шістдесятників. Психологізм прози Гр. Тютюнника («Оддавали Катрю», «Три зозулі з поклоном», «Климко»).

Тема 43. Дисидентська поезія В. Стуса: поезії «Гойдається вечора зламана віть», «Сто дзеркал спрямовано на мене», «Сто років як сконала Січ», «Як добре те, що смерті не боюсь я...», «У порожній кімнаті».

Тема 44. «Вісімдесятники» й «літературні самітники». Оновлення української літератури в 1990-ті – на початку 2000-х років. Тема радянської окупації заходу України в новелах М. Матіос зі збірки «Нація», тема трагічного минулого української нації в повісті М. Матіос «Солодка Даруся»; феміноцентричність повісті «Казка про калинову сопілку» О. Забужко.

РОЗДІЛ 3. ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Педагогіка в системі наук про людину. Педагогіка як наука про виховання людини. Об'єкт, предмет і функції педагогіки. Історія виникнення та розвитку педагогічної думки. Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками. Структура науки педагогіки. Методологія та методи педагогічних досліджень.

Тема 2. Проблема розвитку особистості та їх значення для виховання. Поняття про особистість, її розвиток та формування. Роль спадковості, середовища й діяльності в розвитку особистості. Взаємозв'язок зовнішніх і внутрішніх умов розвитку. Внутрішні суперечності як рушійні сили розвитку. Виховання, навчання і розвиток особистості. Вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості.

Тема 3. Теорія виховання. Сутність, зміст процесу виховання. Процес виховання, його структура і рушійні сили. Мета і завдання виховання. Закономірності виховання. Принципи виховання. Основні напрями виховання. Методи виховання. Організаційні форми виховної роботи.

Тема 4. Позакласна виховна робота. Колективні творчі справи. Колективне планування виховної роботи. Позашкільні заклади в системі освіти і виховання. Формування колективу, його вплив на виховання особистості. Класний керівник. Функції, напрями і форми роботи.

Тема 5. Теорія освіти і навчання. Дидактика як галузь педагогіки, її виникнення і розвиток. Зв'язок дидактики з іншими науками. Категорії дидактики. Загальна характеристика змісту освіти. Компетентнісний підхід до змісту освіти. Освітня система в Україні. Стандарти освіти. Навчальні програми та плани. Основні джерела змісту освіти. Структура та організація процесу навчання. Основні функції та компоненти процесу навчання.

Тема 6. Закономірності і принципи навчання. Принцип науковості. Принцип свідомості та активності учнів. Принцип систематичності та послідовності. Принцип доступності. Зв'язок навчання з життям. Принцип наочності. Принцип міцності знань, умінь та навичок. Принцип індивідуального підходу до учнів. Взаємозв'язок принципів навчання. Вимоги до використання принципів навчання.

Тема 7. Методи навчання та їх класифікація. Бінарний підхід до класифікації методів навчання. Класифікація за метою навчання. Класифікація методів за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів. Класифікація методів по джерелам надання знань. Загальні вимоги щодо оптимального поєднання методів навчання. Засоби навчання.

Тема 8. Сучасні педагогічні технології. Проблемно-розвиваюче навчання. Проблемна ситуація як умова пізнавальної активності учнів. Класифікація методів проблемно-розвиваючого навчання. Способи та умови застосування методів проблемно-розвиваючого навчання. Програмоване навчання. Алгоритмізація навчання. Інтерактивне навчання. Дистанційне навчання.

Тема 9. Форми організації навчання. Організаційні форми навчання. Урок – основна форма організації навчання. Семінарські заняття. Практикуми. Факультативні заняття. Навчальна екскурсія. Додаткові групові, індивідуальні заняття. Домашня навчальна робота учнів. Самостійна робота.

Тема 10. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Сутність, закономірності, принципи, функції, види і форми контролю знань, умінь і навичок учнів. Оцінювання успішності учнів. Тестовий (програмований, стандартизований) контроль успішності навчання учнів.

Тема 11. Школотзнавство. Принципи управління освітою. Структура управління освітою в Україні. Управління загальноосвітнім навчальним закладом. Планування та облік роботи школи. Управлінські органи в школі. Види, форми й методи внутрішкільного контролю.

Тема 12. Сучасний учитель, його діяльність і професійне зростання. Основні функції, ознаки педагогічної діяльності. Компоненти педагогічної діяльності. Професійні знання, уміння, здібності й якості сучасного вчителя. Педагогічна компетентність вчителя. Педагогічне спілкування – основа професійної діяльності вчителя.

РОЗДІЛ 4. ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Предмет, методи, завдання і основні принципи психологічної науки. Психіка і свідомість. Взаємозв'язок психології з іншими науками. Галузі психологічної науки.

Тема 2. Основні етапи становлення психології як науки.

Основні психологічні школи і напрямки. Розвиток механізмів психіки. Розвиток психіки в філогенезі. Виникнення і розвиток людської свідомості. Психічні процеси, властивості та стани.

Тема 3. Психічні процеси.

Відчуття, сприймання та уявлення людини, як основа її сенсорно –перцептивної організації. Поняття про відчуття. Види, властивості та закономірності відчуттів. Загальна характеристика та властивості сприймання. Види та закономірності сприймання. Уявлення як пізнавальний процес.

Тема 4. Пам'ять та увага людини.

Поняття пам'яті та її теорії. Різновиди пам'яті. Пам'ять та організація знань. Індивідуальні особливості пам'яті. Методи дослідження пам'яті Поняття уваги. Теорії уваги. Основні властивості та види уваги.

Тема 5 Поняття про мислення як вищу психічну функцію людини.

Розумові дії та операції мислення. Форми мислення та його різновиди. Методи дослідження мислення. Мова та мовлення. Мова та її функції Фізіологічні механізми мовної діяльності Різновиди мовлення.

Тема 6. Психічні властивості.

Поняття про темперамент. Теорії та типи темпераменту. Основні властивості темпераменту. Характер та здібності. Структура характеру. Формування характеру. Здібності. Структура здібностей.

Тема 7. Психічні якості.

Емоційно-вольова сфера особистості. Теорії емоцій. Аналіз складної вольової дії. Основні вольові властивості особистості та функції волі. Виховування волі.

Тема 8. Проблема особистості в сучасній психології.

Поняття про особистість. Структурний аналіз особистості. Концепції особистості.

Тема 9. Психологічна природа активності особистості.

Потреба як основа активності особистості. Психологічна концепція потреб. Ієрархія потреб. Мотиваційна сфера особистості. Перемінні мотиваційної сфери. Поняття про спрямованість. Концепція мотивів в сучасній психології.

Тема 10. Діяльність.

Поняття про діяльність. Ціль та мотиви діяльності. Структура діяльності. Способи діяльності і процес їх освоєння. Умови формування вмінь та навичок. Різновиди вмінь та навичок.

Тема 11. Групи і колективи.

Види груп та їхні функції. Формальні і неформальні групи. Соціально – психологічний клімат в групі. Фактори, що впливають на клімат групи. Спілкування в групі. Розвиток групи в колектив. Керівництво та лідерство.

Тема 12. Основні типи міжособистісних конфліктів і їхній розвиток.

Ціннісні конфлікти інтересів. Фактори, що визначають гостроту конфлікту. Способи дозволу міжособистісних конфліктних ситуацій. Стратегії поведінки учасників конфлікту. Різновиди психічного впливу: зараження, навіювання, наслідування.

РОЗДІЛ 5. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Тема 1. Загальні питання методики викладання української мови.

Предмет і завдання методики. Зв'язок з іншими дисциплінами. Аспекти навчання української мови.

Тема 2. Методи, прийоми і засоби навчання української мови.

Основні методи роботи вчителя на уроці. Проблемне вивчення української мови. Засоби навчання.

Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення. Традиційні та нетрадиційні (нестандартні) форми проведення уроків.

Тема 4. Методика навчання фонетики, орфоєпії, графіки, лексики, фразеології та словотвору.

Тема 5. Методика викладання граматики та стилістики.

Тема 6. Методика навчання орфографії та пунктуації.

Тема 7. Робота вчителя з розвитку зв'язного мовлення учнів.

Тема 8. Позакласна робота з української мови.

Тема 9. Методична робота вчителя-словесника.

РОЗДІЛ 6. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Тема 1. Методика навчання української літератури в школі як наукова дисципліна. Об'єкт, предмет і структура дисципліни. Історія розвитку методики навчання української літератури.

Тема 2. Методи наукового дослідження в методиці навчання української літератури в школі.

Тема 3. Теоретичні основи навчання української літератури в школі. Загальнодидактичні та специфічні принципи. Програмно-методичне забезпечення шкільного курсу української літератури. Особливості сприймання літератури школярами різних вікових категорій.

Тема 4. Методичні основи проведення уроку української літератури. Специфіка уроку з української літератури й вимоги до нього. Принципи структурування уроку. Класифікації уроків з української літератури. Використання наочності на уроках.

Тема 5. Особливості аналізу творів різних родів і жанрів. Методика вивчення теоретико-літературних понять. Модель вивчення літературного напрямку.

Тема 6. Вивчення життєпису та індивідуального стилю письменника. Завдання та прийоми опрацювання літературно-критичних статей.

Тема 7. Форми роботи над мовою художнього твору та мовленням учнів: розвиток їхнього усного та писемного мовлення. Види діалогів на уроках української літератури. Проблемні ситуації та питання

Тема 8. Інновації в методиці викладання української літератури в школі. Філософсько-психологічні засади інноваційної діяльності в галузі літературної освіти. Інтеграційні типи літературних занять. Інноваційні технології та прийоми навчання української літератури в школі. Інформаційні технології в навчанні української літератури.

Тема 9. Літературні навчальні завдання. Функції та структура літературних навчальних завдань. Класифікації літературних завдань. Методика проведення вступних та підсумкових уроків.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Оцінювання знань комплексного кваліфікаційного екзамену здійснюється на основі відповідей на 50 тестових завдань, зміст яких стає відомим студентові лише під час отримання варіанту іспиту. Усі питання складені у формі обрання однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих, проти якої здобувач освіти має зробити відповідну позначку.

Оцінка за відповідь на кожне питання варіанта ККЕ може набувати одного з двох значень: максимального значення 2 бали в разі правильної відповіді, мінімального значення 0 балів у разі неправильної відповіді.

Розподіл питань у кожному варіанті:

- за формою завдань:

№ з/п	Форма завдання	Кількість одиниць у варіанті	Кількість балів за одне завдання	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за весь іспит
1	Питання на обрання правильної відповіді	50	2	50x2=100

- за темами навчальних дисциплін

Тестові завдання формулюються за дисциплінами шести розділів цієї програми: по першому розділу (дисципліна «Сучасна українська літературна мова») пропонується 15 тестових завдань (по 3 завдання – з кожного блоку); по другому розділу («Історія української літератури») пропонується 15 тестових завдань (по 3 завдання – з кожного блоку); по третьому розділу (дисципліна «Педагогіка») пропонується 5 тестових завдань; по четвертому розділу (дисципліна «Психологія») пропонується 5 тестових завдань; по п'ятому розділу (дисципліна «Методика викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах») пропонується 5 тестових завдань; по шостому розділу (дисципліна «Методика викладання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах») пропонується 5 тестових завдань.

№ з/п	Назва розділу, блоку	Кількість одиниць у варіанті	Кількість балів за одне завдання	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за розділ / блок
1	Розділ 1. Сучасна українська літературна мова. Блок 1.1. Лексика, фразеологія і лексикографія	3	2	3x2=6
2	Розділ 1. Сучасна українська літературна мова. Блок 1.2. Фонетика і фонологія	3	2	3x2=6
3	Розділ 1. Сучасна українська літературна мова. Блок 1.3. Морфеміка і словотвір	3	2	3x2=6
4	Розділ 1. Сучасна українська літературна мова. Блок 1.4. Морфологія	3	2	3x2=6
5	Розділ 1. Сучасна українська літературна мова. Блок 1.5. Синтаксис	3	2	3x2=6
6	Розділ 2. Історія української літератури. Блок 2.1. Давня українська література	3	2	3x2=6
7	Розділ 2. Історія української літератури. Блок 2.2. Українська література I половини XIX століття	3	2	3x2=6
8	Розділ 2. Історія української літератури. Блок 2.3. Українська література II половини XIX століття	3	2	3x2=6
9	Розділ 2. Історія української літератури. Блок 2.4. Українська література кінця XIX - початку XX століття	3	2	3x2=6
10	Розділ 2. Історія української літератури. Блок 2.5. Українська література XX століття	3	2	3x2=6
11	Педагогіка	5	2	5x2=10
12	Психологія	5	2	5x2=10
13	Методика викладання української мови в	5	2	5x2=10

	загальноосвітніх навчальних закладах			
14	Методика викладання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах	5	2	5x2=10

Оцінка за іспит «відмінно» відповідає сумі балів 90 і більше, оцінка «добре» – від 75 до 89 балів, оцінка «задовільно» – від 60 до 74 балів, оцінка «незадовільно» – від 0 до 59 балів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

РОЗДІЛ 1. Сучасна українська літературна мова

Основна

1. Бабич Н. О. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003.
2. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови: Морфологія. Київ: Либідь, 1993.
3. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Київ: ВЦ «Академія», 2006.
4. Вакарюк Л, Панцьо С. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль, 1999.
5. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004.
6. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2010.
7. Плющ М. Я. Граматика української мови. Частина 1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ, 2005.
8. Сучасна українська мова / За ред. О. Д. Пономарева. Київ: Либідь, 2005.
9. Ужченко В. Д, Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. Київ: Знання, 2007.
10. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ: Academia, 2004.

Додаткова

1. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Донецьк, 1996.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис. Донецьк, 2001.
3. Козачук Г. О., Шкурятяна Н. Г. Практичний курс української мови: Київ: Вища школа, 1994.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2000.
5. Плющ М. Я. Системна організація граматичної будови української мови. Таблиці. Схеми: Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015.
6. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови. Київ: Либідь, 1993.
7. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. Київ: Вища школа, 1994.
8. Словотвір сучасної української літературної мови / Відп. ред. М.А.Жовтобрюх. Київ: Наукова думка, 1979.
9. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969.
10. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973.
11. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969.
12. Сучасна українська літературна мова: Стилiстика / За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973.
13. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1972.

14. Сучасна українська літературна мова / За ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища школа, 1997.
15. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія. Київ: Вища школа, 1981.
16. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Укр. енцикл., 2004.
17. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019.

РОЗДІЛ 2. Історія української літератури

Основна:

1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / Упоряд. Віра Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с.
2. Білоус П. В., Білоус О. П. Українська література ХІ – ХVІІІ ст.: навч. посіб. для самост. роботи студ. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 360 с. (Серія «САМ!»)
3. Білоус П. В. Українська література ХІ – ХVІІІ ст.: хрестоматія. 3-тє вид.. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 688 с.
4. Бовсунівська, Т. В. Українська бурлескно-травестійна література першої половини ХІХ ст. (в аспекті функціонування комічного): навч. посіб. К.: Вид.-полігр. центр «Київський ун-т», 2006. 178 с.
5. Борзенко О.І. «Сентиментальна провінція» (До проблеми становлення нової української літератури). Харків, 2006.
7. Возняк М. Історія української літератури : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Упоряд., передм. М. Гнатюка. 2-ге вид., випр. Львів: Світ, 2012. 872 с.
8. Гундорова Т. Проявлення слова: дискурсія раннього українського модернізму / Тамара Гундорова. Вид. друге, перероб. та доп. Київ: Критика, 2009.
9. Давня українська література Х – ХVІІІ ст.: твори / Упоряд. текстів, передм., підготов. комент., прим. та навч.-метод. матеріалів О. М. Сліпушко. Київ: Школа, 2005. 416с.
10. Заверталюк Н. «Неподільної краплі питома вага»: літературознавчі студії. Дніпропетровськ: Пороги, 2011. 235 с.
11. Історія української літератури: [у 12 т.] / Ред. кол. В. Дончик (голова) та ін.; Передм. М. Жулинського. Київ: Наукова думка, 2014. Т. 1. : Давня література (Х – перша половина ХVІ ст.). 840 с.
12. Історія української літератури ХІХ ст.: підручник у 2 кн. / За ред. акад. М. Жулинського. Кн.1. К.: Либідь, 2005.
13. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини ХІХ ст.: підручник / За ред. О. А. Галича. К.: Центр навч. л-ри, 2006.
14. Історія української літератури 70 – 90-х років ХІХ ст.: Підруч. для студ. філолог. спец. вищ. навч. закладів: У 2 кн. / За ред. О. Д. Гнідан. Київ: Логос, 2003. Кн. 1. 575 с. Кн. 2. 439 с.
15. Історія української літератури: у 12 т. / Ред. кол. М. Сулима (голова) та ін.; наук. ред. Л. Мороз. Київ: Наукова думка, 2020. Т. 7. Кн. 1: Література 80 – 90-х років ХІХ століття. 531 с. Кн. 2: Література 80 – 90-х років ХІХ століття. 504 с.
16. Історія української літератури к. ХІХ – поч. ХХ ст. / За ред.. Н. Й. Жук, В. М. Лесина. К.: Вища школа, 1989.
17. Історія української літератури ХХ століття: у 2 кн.: підруч. для студентів гуманіт. спеціальностей вищих навч. закладів / За ред. В. Г. Дончика. Київ: Либідь, 1998. Кн. 1: Перша половина ХХ століття. 461 с. Кн. 2: Друга половина ХХ століття. 453 с.
18. Історія української літератури. У 3 т. Т.1 / Упор. В. Кузьменко. К., 2013.
19. Зеров М. Українське письменство. Упор. М. Сулима, К., 2003.
20. Золоте слово: хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя ІХ – ХV століть: у 2-х кн. / За ред. проф. В. Яременка. Упоряд. : В. Яременко, О. Сліпушко. Київ: Аконт, 2002. Кн. 1. 784 с. Кн. 2. 784 с.
22. Київські неокласики / Упоряд. В. Агеєва. Київ: Факт, 2003. 352 с.

23. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: у 10 т. Київ: Академія, 2013. Т. 1: У пошуках іманентного сенсу. 512 с. Т. 2: У пошуках іманентного сенсу. 624 с. (Альма-матер).
24. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі. Київ: ВД «Стилос», 2008. 544 с.
25. Моклиця М. В. Модернізм як структура: Філософія. Психологія. Поетика. Луцьк: Вежа, 2002. 309 с.
26. Наєнко М. К. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ: ВЦ «Просвіта», 2012. 1088 с.
27. Нахлік Є. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст: монографія. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 541 с.
33. Слово многоцінне: Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV – XVI століття) та в епоху Бароко (кінець XVI – XVIII століття): в 4 кн. / Упор. В. Шевчук, В. Яременко. Київ: Аконт, 2006.
35. Степанишин Б. І. Давня українська література в школі. Київ: Либідь, 2000. 504 с.
38. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI – XVIII століть: у 2 кн.. Київ: Либідь, 2004 – 2005. Кн. 1: Ренесанс. Раннє Бароко. 400 с. Кн. 2: Розвинене бароко. Пізнє бароко. 728 с.; Кн. 2. Розвинене бароко. Пізнє бароко. К., 2005.
- Додаткова:*
39. Агеева В. П. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: К.: Факт, 2003.
40. Аккерман Г. Пройти крізь Чорнобиль / пер. з фр. П. Тарашука. Київ: Либідь, 2018. 168 с.
42. Барабаш Ю. Вибрані студії. Сковорода. Гоголь. Шевченко. К., 2006.
43. Баранова І. О. Драматична поема «Одержима»: новий етап становлення діалогу у творчості Лесі Українки. *Літературознавчі обрії. Праці молодих учених*. Київ: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2010. Вип. 17. С. 170-175.
47. Білоус П. Художній простір у «Повісті минулих літ». *Слово і Час*. 2013. № 1. С. 63–69.
50. Грабович, Г. До історії української літератури: дослідження, есе, полеміка. К.: Основи, 1997. 604 с.
51. Гнатюк М. І. Іван Франко і проблеми теорії літератури: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академія, 2011. 238 с. (Альма-матер).
55. Гузар З. Стежками життя і творчості Івана Франка: пам'ятка для студента. Дрогобич: Коло, 2004. 140 с.
56. Гундорова Т. *Femina melancholica*. Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Київ: Критика, 2002. 272 с.
58. Демська-Будзуляк Л. Досвід і риторика смерті в творчості молодомузівців. *Слово і Час*. 2008. № 1. С. 25-31.
59. Дем'янівська Л. С. Андрій Малишко. Життя і творчість. Київ: Дніпро, 1977. 120 с.
60. Єфремов С. Історія українського письменства: У 2 кн. К., 1991. Кн. 1. К., 2005. Кн. 2.
61. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя. К., 1990.
62. Зайцев П. І. Життя Тараса Шевченка. К.: Мистецтво, 1994. 352 с.
63. Ісіченко І. Сакральний простір «Саду божественних пісень» Григорія Сковороди. *Слово і Час*. 2013. № 1. С. 52–63.
64. Кралюк П. М. Мелетій Смотрицький і українське духовно-культурне відродження кінця XVI – початку XVII ст. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2007. 208 с.
65. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. Антологія 1917 – 1933. К.: Просвіта, 2001.

66. Ласло-Куцюк М. Аргументи на користь автентичності «Слова о полку Ігоревім». *Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах*. 2002. № 4. С. 62–66.

67. Лебедівна Л. Одвічний пошук гармонії (Три іпостасі О. Кобилянської в оповіданні «Valse Melancholique»). *Слово і Час*. 2003. № 7. С. 70-75.

68. Неврлий М. Олександр Олесь (Бард національного відродження). К.: Дніпро, 1994. С. 54-77.

69. Островська А. С. Експресіонізм у творчості Василя Стефаника. Матеріали спецкурсу. Донецьк: ДонНУ, 2004. 207 с.

70. Пахаренко В. І. Шкільне шевченкознавство: Навчальний посібник. Черкаси: Брама-Україна, 2007. 256 с.

71. Сорочинський ярмарок на Невському проспекті: Українська рецепція Гоголя / Упоряд. В. Агеєва. К.: Факт, 2003. 352 с.

72. Сулима М. Роман Пантелеймона Куліша "Чорна рада" в контексті "постмодерних" політтехнологічних практик. *Слово і Час*. 2019. <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

73. Гарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти). 2-е вид., доповнене. Київ: Смолоскип, 2019. 592 с. 40.

РОЗДІЛ 3. ПЕДАГОГІКА

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 4-те, перероб., доп. К., 2014. 616 с.

2. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: Навч. посібник. 3-є вид., випр. і доп. Вінниця, 2006. 400 с.

3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. К., 1998. 204 с.

4. Кіктенко А.З., Любарська О.М. Пехота О.М. Освітні технології: Навч. – метод. посіб. / За заг. ред. О.М. Пехоти. К., 2001. 256 с.

5. Алексюк А.М., Воловик П.М., Сисоєва С.О. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / За ред. С.О.Сисоєвої. К., 2001. 502 с.

6. Пехота О.М., Старєва А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя. 2-ге вид. доп. та перероб. Миколаїв, 2007. 272 с.

7. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навчальний посібник. К., 2004. 335 с.

РОЗДІЛ 4. ПСИХОЛОГІЯ

1. Варій М. Й. Загальна психологія: підручник для педагогічних спеціалізованих вузів. К.: Центр учбової літератури, 2007. 968 с.

2. Дрозденко К. С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для вузів: Глухівський державний педагогічний університет. К.: ВД «Професіонал», 2004. 304 с.

3. Дубравська Д. М. Основи психології: Навч. посіб. для вузів. Львів: «Світ», 2001. 280 с.

4. Загальна психологія: Підруч. для вузів / За заг. ред. С.Д.Максименка. Вінниця: Нова книга, 2006. 688 с.

5. Долинська Л. В., Огороднійчук З. В., Скрипченко О. В. Загальна психологія: Підруч. для вузів. К.: Либідь, 2005. 464 с.

6. Кириленко Т. С. Основи психології. К., 1996. 96 с.

7. Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Марченко В. М. Психологія: схеми, таблиці, опорні конспекти, методики: Навч. посіб. для вузів. К., 2005. 320 с.

8. М'ясоїд П. А. Загальна психологія. К., 2000. 480 с.

9. Макарова Л. Л., Синельников В.М. Загальна психологія: Навч. посіб. для вузів: Макіївський економіко-гуманітарний інститут. К., 2005. 200 с.

10. Веракіс А. І., Завалевський Ю. І., Левківський К. М. Основи психології: Навч. посіб. К., 2005. 416 с.
11. Основи психології: Підруч. / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. К., 1999. 632 с.
12. Психологія / За ред. Ю. Л. Трофімова. К., 2001. 560 с.
13. Цимбалюк І. М. Психологія: Навч. посіб. для вузів. К., 2006. 576 с.

РОЗДІЛ 5. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Основна:

1. Караман С. Технологія навчання української мови в гімназії: Методи і прийоми навчання української мови. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. № 3. С. 25–28.
2. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2004. 400 с.
3. Пентилюк М., Окуневич Т. Варіативні форми проведення сучасного уроку з української мови. *Українська мова і література в школі*. 2014. №1 (111). С. 2–8.
4. Пентилюк М. І., Окуневич Т. Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 134 с.
5. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах / за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2011. 366 с.
6. Семенов О., Мацько Л. Профільне навчання з української мови у старшій школі. Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. С. 70–73.

Додаткова:

7. Бакум З. Реалізація сучасних підходів навчання на етапі поглиблення та систематизації знань із фонетики української мови. *Українська мова і література в школі*. 2008. № 4. С. 16–20.
8. Бондаренко Н. Соціальне спрямування сучасних технологій навчання української мови старшокласників. *Дивослово*. 2018. №9. С. 2-6.
9. Горошкіна О. Жанровий аспект розвитку мовлення учнів. *Освіта та педагогічна наука*. 2012. № 2. С. 5–10.
10. Дика Н. М. Формування мовних понять в умовах реалізації концепції нової української школи (10–11 класи). Педагогічна освіта: Теорія і практика. 2018. С. 43–48.
11. Захлюпана Н.М., Кочан І.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 250 с.
12. Кучеренко І. Технологічний аспект вивчення української мови. *Дивослово*. 2018. № 6. С. 2-7.
13. Кучеренко І. Особистісно зорієнтоване навчання – домінантна модель реалізації концепції “Нова українська школа”. *Дивослово*. 2018. № 10. С. 2-4.
14. Максимчук Г. Інтерактивні методи навчання української мови. *Дивослово*. 2012. № 8. С. 18–21.
15. Навчальні програми для 10-11 класів. Українська мова // Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
16. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи // <http://mon.gov.ua/konczepczyia.pdf>
17. Омельчук С. Тезаурус основних видів дослідницьких завдань з української мови. *Дивослово*. 2012. № 4. С. 2–6.
18. Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11-й клас. Профільний рівень (затверджена наказом МОН України

від 23.10.2017 № 1407). *Дивослово*. 2018. №7-8. С. 32-60. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

19. Хом'як І. Вивчення орфографії на морфологічній основі. *Українська мова і література в школі*. 2001. № 3 (14). С. 7–10.

20. Хом'як І. Вивчення лексики у поєднанні з орфографією. *Дивослово*. 2002. № 6. С. 20–24.

21. Хом'як І. Класифікаційний аналіз уроків мови. *Українська мова і література в сучасній школі*. 2012. № 10. С. 2–7.

22. Хом'як І. Проблема типології уроків мови. Теоретична і дидактична філологія. Вип. 12. 2012. С. 122.–129.

РОЗДІЛ 6. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Основна:

1. Бондаренко Ю. І. Теорія і практика навчання української літератури на філософсько-історичних засадах у старших класах загальноосвітньої школи : монографія. Ніжин : Вид-во НДУ ім. Гоголя, 2009. 351 с.

2. Гладішев В. В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури : монографія. Миколаїв : Іліон, 2006. 372 с.

3. Жила С. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи : монографія. Чернігів : Деснянська правда, 2004. 360 с.

4. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : монографія. К. : Б. в., 2003. 380 с.

5. Куцевол О. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури : монографія. Вінниця : Глобус-Прес, 2010. – 348 с.

6. Ми є. Були. І будемо Ми! Виховання національної самосвідомості учнів засобами художньої літератури : навч.-метод. посіб. / [за ред. Н. Волошиної]. К.: Ленвіт, 2003. 215 с.

7. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. К. : Вища школа, 2007. 415 с.

8. Нежива Л. Л. Українська література в загальноосвітній школі : навч.-метод. посіб. Луганськ : Знання, 2010. 84 с.

9. Пасічник Є. А. Методика навчання української літератури в середній школі : навч. посіб. К. : Ленвіт, 2000. 384 с.

10. Пультер С. А. Методика викладання української літератури в середній школі : курс лекцій для студентів-філологів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. 144 с.

11. Соп'яненко К. Г. Творчий пошук нових форм, методів і засобів вивчення української літератури в сучасній середній загальноосвітній школі. Глухів : Б. в., 1999. 74 с.

12. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі. К. : Проза, 1995. 254 с.

13. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник. К. : ВЦ «Академія», 2012. 312 с.

Додаткова:

14. Галич О. Письменницькі мемуари в школі. Луганськ : Знання, 1999. 146 с.

15. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика : монографія. Черкаси : Брама, 2003. 292 с.

16. Домінанти духовного світу українців : навч. посіб. / Упор. Л. М. Горболіс, О. Р. Єременко. Суми : Університетська книга, 2010. 300 с.

17. Ключок Г. Енергія художнього слова: зб. ст. Кіровоград : Ред.-вид. відділ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2007. 448 с.

18. Куцевол О. М. Специфіка та методика проведення літературних вечорів у школі. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2000. № 8. С. 2 – 8.
19. Миропольська Н. Є. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня: теорія і практика. К. : Парламент. видав., 2002. 204 с.
20. Мірошниченко Л. Ф. Зарубіжна література. Позакласні заходи. 9 – 11 кл. : посібн. для вчителя. Харків : Ранок, 2004. 208 с.
21. Панченко В. Урок літератури: [книга для вчителя]. Кіровоград : ДЛАУ, 2000. 200 с.
22. Семеног О. Мовно-літературна освіта в Україні: погляд крізь роки : навч. посібник. К. : Фенікс, 2008. 240 с.
23. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах : навч. посіб. для студентів-філологів. К. : Ленвіт, 2011. 291 с.
24. Уліщенко В. Практикум з української літератури: 8 клас : навч. посібник. Харків : Гімназія, 2009. – 160 с.
25. Уліщенко В. Теорія і практика інтерсуб'єктного навчання української літератури в школі : монографія. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 398 с.
26. Шуляр В. Методична локація: бібліографічний путівник учителя літератури. Миколаїв : Іліон, 2008. 336 с.

Програма розглянута і затверджена
на засіданні науково-методичної ради
факультету української й іноземної
філології та мистецтвознавства
протокол № 5 від 15.01.2024 р.

Гарант ОПП

Ярослава РИБАЛКА

Завідувач кафедри
української мови

Валерія КОРОЛЬОВА

Завідувач кафедри
української літератури

Наталія ОЛШЧИК

Завідувач кафедри
педагогіки та спеціальної освіти

Людмила НІКОЛЕНКО

Завідувач кафедри
педагогічної та вікової психології

Олена ДИСА